

Jelentés a Papp Ferenc Barlangkutató Csoport
1976. évi munkájáról

A csoport kutatási területe

1976. évben a Papp Ferenc csoport kutatási területe az Aggtelek-Jósvafői karsztterületen a Jósvafői Kutató Állomás mérési körzetében helyezkedett el. A terület határai É-on és Ny-on a magyar-csehszlovák államhatár, K-en a Szelce-pusztaszin közötti bekötőt, D-en a Kecső-völgy és a Jósva-völgye volt. A kutatási terület megegyezett az 1975. évvel. A csoport hozzájárulásával a területen dolgozott még két kutató csoport: az Óbudai Kinizsi csoportja a Nagyoldalon, a BEAC csoportja a Bolyamér-völgyben. A csoport Budapest környéki kutatási területe a Ferenc-hegyen volt.

Buvarakisérlet a Kecső-forrás barlangrendszerének feltárására

1976. április 16-19-én a csoport hét tagjával Mozsáry Péter, Mozsáry Gábor és Weinber Mária buvárakciót szervezett a szlovákiai Kecső-forrás barlangrendszerének feltárására. A csoport tagjai az alábbiak voltak: Kérdő Péter, Kérdő Ágnes, Kékedi Zoltán, Ábel Csaba, Szentirmai Katalin, Sabathiel Ákos és József György. Az akció célja az volt, hogy a Milada-Vass Imre-Kecső rendszert minden lehetséges oldaláról megkíséreljük feltárni és a feltételezett nagyobb és kisebb barlangokkal az összefüggést megtaláljuk. (Ismeretes, hogy a Vass Imre-barlangnál talált nehézségek miatt a csoport már több éve egy fosszilis viznyelőbarlang feltárásával - Musztáng-barlang - ugyanebbe a rendszerbe szeretne bejutni. 1975. évben buvárakciókat szerveztünk a rendszerhez tartozó Milada-barlangban és a Feneketlen-Lednice-zsombolyban is, de ezeken a helyeken sem jártunk eddig eredménnyel. Ezért a csoport igen nagy érdeklődéssel várta a Kecső-forrás barlangja felőli bejutás lehetőségének tisztázását.

A Kecső-forrás egy kőbánya-udvarszerű bevágódás középső részén járható méretű, de nagyrészt vízzel kitöltött járatból tör napvilágra. A forrással szemben állva az udvar bal oldalán is található "delta-ág" járatok, melyeknek a végén víz áll. Az akció buvárai (Mozsáry Péter és Mozsáry Gábor) közvetlenül a forrás fakadási helyén lévő vizjáratban próbálták kieroszakolni a bejutást. Kétszeri merülés során az alábbi eredményt érték el: Mintegy 100 méteres szifonjárat átuszása után bejutottak egy kisebb légterű terembe, ahonnan nincs továbbvezető vizalatti járat. A barlangrendszerbe vezető vizjárat megkeresése így a további kutatások feladata lesz.

A buvárakciót terepbejárás követte a Kecső-forrás vizgyűjtő területén, a terület megismerése céljából.

Nyári kutatótábor a Musztáng-barlangnál

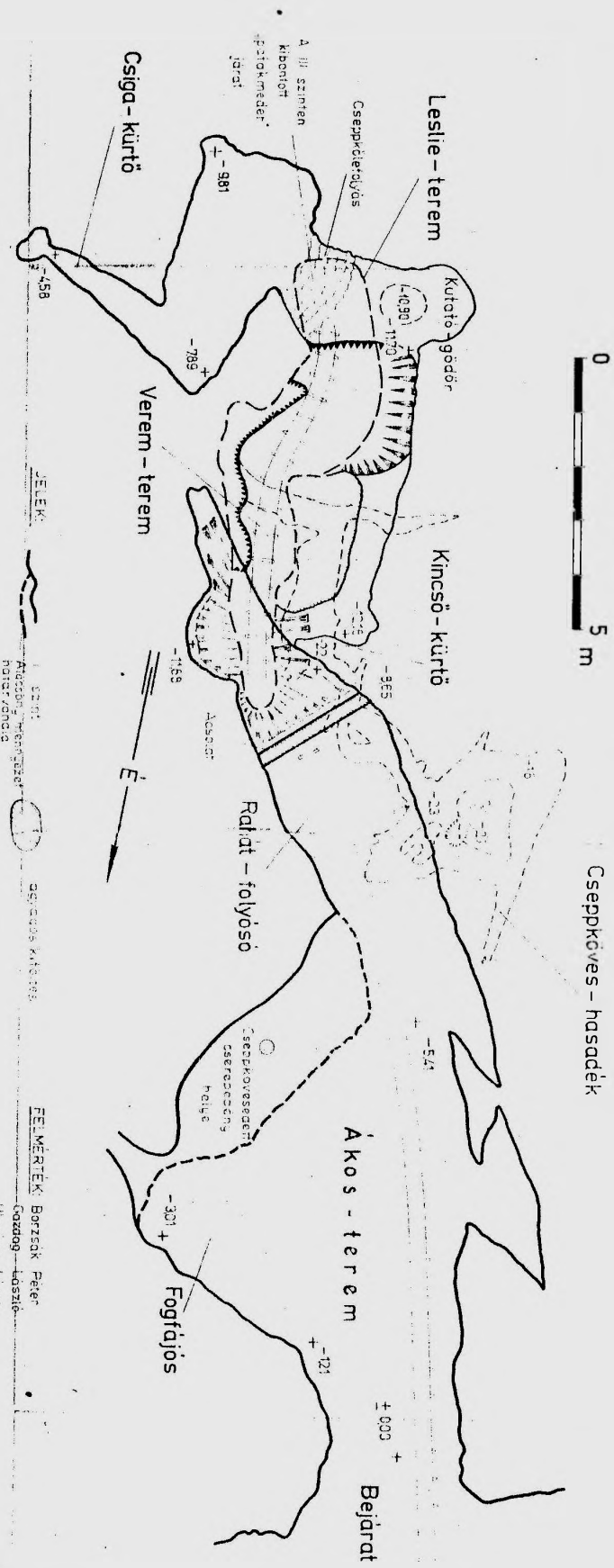
A sorrendben negyedik Musztáng-barlangi nyári kutatótábor előkészületei május hónapban kezdődtek. Az élelmezés, tábori életmentő felszerelés biztosításán kívül előkészítettük a hagyományos gépi felszerelést. Világítási és gépüzemeltetési energiaforrásként 5,5 kW-os benzinüzemű aggregátort és egy 300 W-os tartalék aggregátort szereztünk be kölcsönként. A bontási munkák elősegítésére kompresszort kölcsönöztünk. A csoport felszíni benzinmotoros csörlőjét átalakítottuk elektromos meghajtásra 1 fázisu 1,5 kW-os teljesítményű villanymotor felszerelésével, amelyet három fokozatu sebességváltóval láttunk el. Korszerűbb gépi irányító szervvel láttuk el az 1975. évben készített barlangi tirisztoros irányítású daruszerkezetet. Biztosítottuk a telefonkapcsolatot a barlang, a felszín csörlőállomás, a tábor és a Kutató Állomás között. 2 db kézicsörlőt és egy szerszámkészletet vásároltunk a csoport részére. Megszerveztük a kapcsolatot a Budapest-Musztáng-barlang-Budapest viszonylatban.

A tábor első hetében a Musztáng-barlang bejárati termének feltárását végeztük. A munka során a terem teljes kibontásá-

6874

A MUSZIÁNG-BARLANG VETÜLETI ALAPRAJZA

(vázlatos - felmérés)

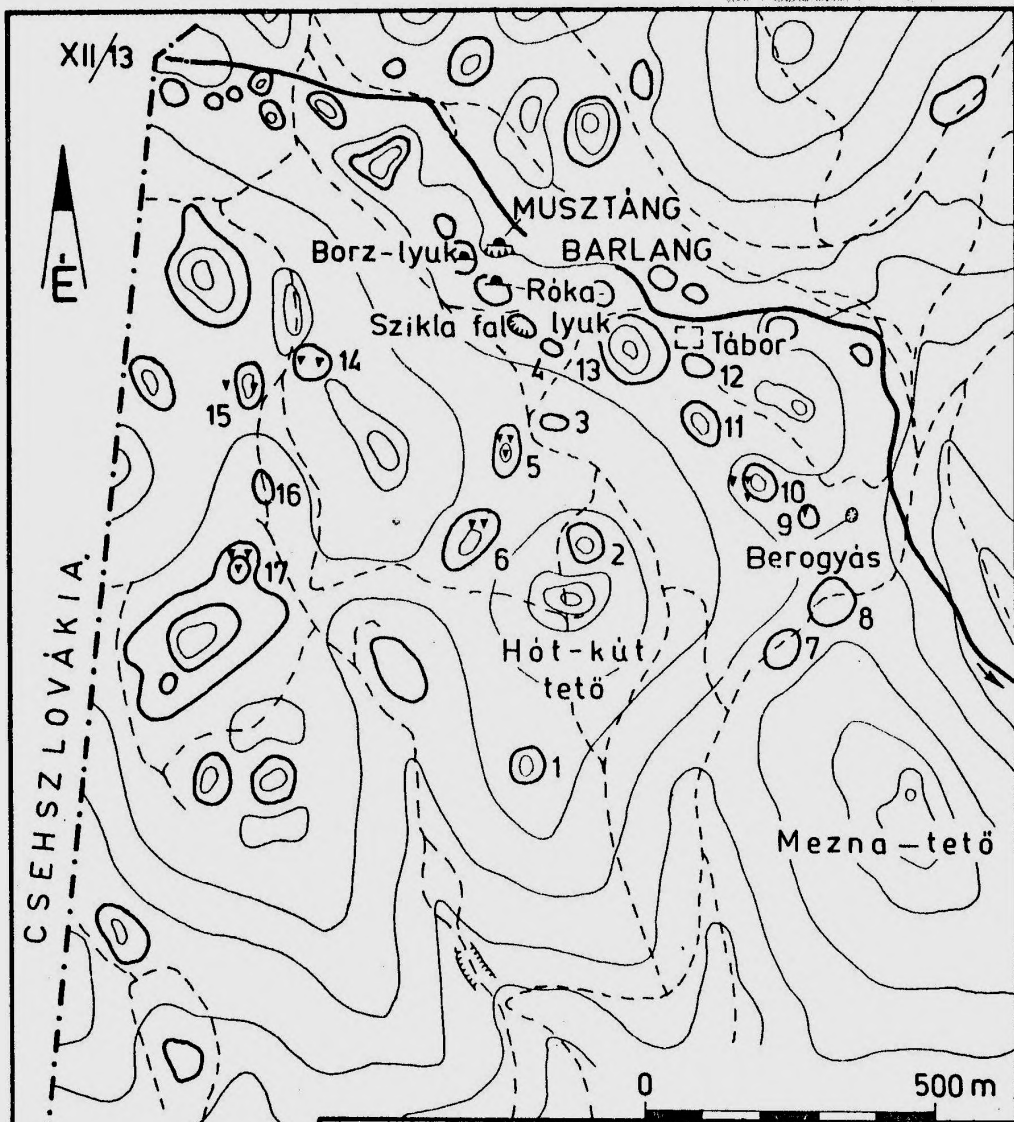

JELEK:

- I. SZINT: Állandó helyszínek
- II. SZINT: Állandó helyszínek
- III. SZINT: meglévő helyszínek
- IV. SZINT: meglévő helyszínek
- V. SZINT: meglévő helyszínek
- VI. SZINT: meglévő helyszínek
- VII. SZINT: meglévő helyszínek
- VIII. SZINT: meglévő helyszínek
- IX. SZINT: meglévő helyszínek
- X. SZINT: meglévő helyszínek
- XI. SZINT: meglévő helyszínek
- XII. SZINT: meglévő helyszínek
- XIII. SZINT: meglévő helyszínek
- XIV. SZINT: meglévő helyszínek
- XV. SZINT: meglévő helyszínek
- XVI. SZINT: meglévő helyszínek
- XVII. SZINT: meglévő helyszínek
- XVIII. SZINT: meglévő helyszínek
- XIX. SZINT: meglévő helyszínek
- XX. SZINT: meglévő helyszínek

FELMÉRŐK:

- Borzeák Péter
- Gazdag László
- Hlavács László
- Izány Gábor
- Kerék Péter
- Kovács Judit
- Kovács Katalin
- Szabó Andrea
- Szabó Géza
- Véghy György
- Erőss László

A Haragistya fennsík D-i részének helyszínrajza

	szintvonalak		barlangbejárat
	dolina		útbevágás, sziklafal
	kocsiút		karrosodás
	Kutató Áll.-Tábor-Musztáng-bg.-XII/13 határárkő irányú kocsiút		

Kecső-völgy

nak tiszteletére azt - Bohn Péter korábbi javaslatára - Ákos-teremnek neveztük el. Barbácsi Ákos okleveles geológus és nagy természetjáró emlékére, aki közvetlenül egyetemi tanulmányai befejezése után 1963-ban motorszerencsétlenség következtében meghalt. (Barbácsi Ákos, Maucha László és Bohn Péter egyetemi kollégája volt.)

A "Fogfájós" járatát kibontottuk, megtaláltuk a korábban elérhetetlen cseppkövesedett hallstatti cserépmaradványt, de sem itt, sem a terem másik oldalán lévő járatban nem lehetett járható méretű folytatást találni.

A tábor második hetében a Hlavács-féle javaslat szerint megkezdtük a Leslie-terem aljának feltárását. Számos vastag cseppkőkéreg ellenére sikerült kibontani egy mintegy 2 méter széles "patakmeder"-jellegű járatot, amely az egykori vízfolyás útja lehetett déli irányban. Az ember magasságúra kibontott járatot mindkét oldalon szálkő, felül pedig cseppkőkéreg-mennyezet határolja el a régi Leslie-teremtől. A harmadik szinten (lásd 1. ábra) megelőző munkálatként a nagyobb omladék-kövek eltakarításával általános tereprendezés, rézsübevágás történt. Abból a célból, hogy az anyagszállításhoz szükséges csillepályát ki lehessen építeni.

A Leslie-teremben kutatógödör készült a cseppkőkéreg vastagság ellenőrzésére.

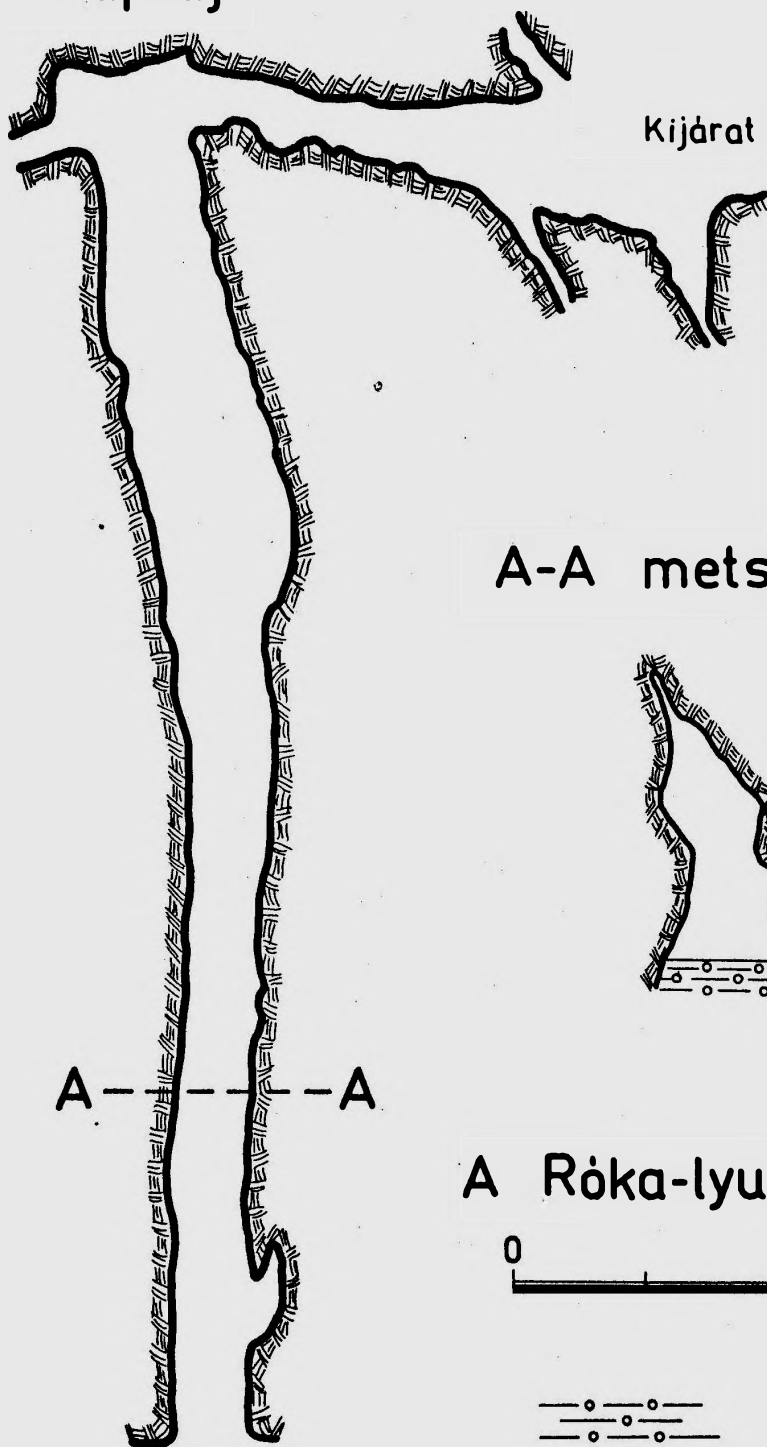
A "patakmeder"-járat kibontása ígéretesnek mondható, mert ismét nagy szelvényben lehet bontani, és a bontás iránya megfelel a barlang fő csapásirányának. Ebben az irányban sikerrel kecsegtető barlangi légáramlást egyenlőre még nem észleltünk.

Terepbejárás a Haragistyai fennsík ujjabb barlangjáratok feltárása céljából

1976. november 6-án Kékedi Zoltán és Révi Géza terepbejárást végzett a Ménes-völgy és az országhatár közötti területen (Bányaoldal és környéke). Megvizsgáltak két árvizi forrásrészt a völgytalp felett 50-60 méter magasan.

6874

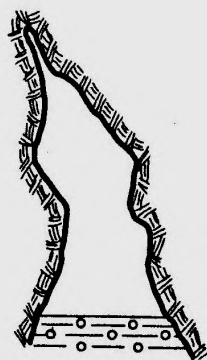
Alaprajz

Kijárat

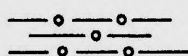

A-A metszet

A — — — — A

A Roka-lyuk térképe

agyagos kötörmelék

Bejárat

Az egyik barlang járható hossza 10 m, a másik járható hossza kb. 3-4 m volt.

A Kossuth-barlang beomlott bejárati tárójának ujjáépítése

Az Országos Természetvédelmi Hivatal Barlangtani Intézetének felhívására a Papp Ferenc csoport 1976. évben elvállalta a Kossuth-barlang bejárati tárójának tisztítási és helyreállítási munkáit.

A Kossuth-barlang bejárati tárója 1954-56. évben létesült. A mintegy 80 m hosszú régi eltömődött barlangjáratok mentén haladó táró első 50 m-es szakasza lejtő törmelékben lett kihajtva, amelyet faácsolatokkal biztosítottak. 1964-ben a Kutató Állomás kicserélte az ácsolatokat. 1974-re azonban az ácsolatok ismét teljesen megrongálódtak és összeomlottak. Az időközben jelentkező nagy árvizek (1970., 1974.) nagymennyiségű iszappal töltötték fel a bejárati szakaszt. A táró csaknem járhatatlanná vált és életveszélyes állapotba is került. Ezért vált szükségessé a bejárat rendbehozatala. Julius-augusztus hó folyamán Maucha László és Kérdő Péter előkészítette az építési munkákhoz szükséges felszereléseket és beszerezte a biztosításhoz szükséges TH-biztosító acélkereteket és a bányafát.

Tudományos kutatási munkák

A karsztvizek és a karsztos kőzetek ár-apályának tanulmányozása

A korábbi mérési eredmények feldolgozása arra az eredményre vezetett, hogy a Nyirádi 13. sz. kutban nemcsak kiugróan nagy, hanem a rétegdilatációval ellentétes ár-apály ingadozást lehetett észlelni. A Jósvafői Vass Imre-barlangban végzett kőzetmozgás és forráshozam mérések megmutatták, hogy a jelentősebb függőleges és vízszintes nyirómozgásokat a forráshozam, vagyis a karsztvízszint változása okozza. Ennek alapján

6874

Máucha László elméletet dolgozott ki a karsztvizek ár-apály mozgásának lehetséges mechanizmusára. E szerint az ár-apály okozta vízszint ingadozás vízterhelés változással visszahat a karsztos kőzetblokkok egyensúlyi állapotára.

A melegforrás-barlangok keletkezésének vizsgálata

Dr. Müller Pál vizsgálatai szerint a melegforrás barlangok keletkezésének legfőbb oka az a tény, hogy a források közelében nagyon nagy a lehetősége a keveredési korrózióknak. Mivel a keveredő víztömegek általában különböző hőmérsékletűek, ezek igyekeznek a karsztos kőzetben - a fajsúlykülönbség miatt - egymás fölött rétegződve elhelyezkedni. A kétféle víz határfelületén a legintenzívebb a keveredés, és így az oldás is. Ez az oka az ilyen barlangok gyakran többé-kevésbé vízszintes kiterjedésének. A kisebb formák magyarázatánál Müller Pál nagy jelentőséget tulajdonít a konvekciós áramlásoknak, amelyhez az energiát a hőmérsékletkülönbség szolgáltatja. Ezzel magyarázza a függőleges kürtők és gömbfülkék keletkezését.

A Haragistyai-fennsík D-i részének morfológiai vizsgálata

1976. évben megkezdtek a tágabb értelemben vett Haragistyai-fennsík Musztáng-barlangtól D-re eső területének részletes morfológiai vizsgálatát. A bejárásra kijelölt terület határait az alábbiak szerint jelöltük ki: É-on és K-en a Jósvalfő-Kutatóállomás-Musztáng-barlang - Országhatár - XII/13 kő, Ny-on a magyar-csehszlovák államhatár, D-en a Kecő völgye.

A vizsgálat célja elsősorban az volt, hogy a terület minden egyes dolina bejárása alapján áttekintést nyerjünk az eddig még ismeretlen barlangok elhelyezkedéséről, illetve azok méretéről.

A terület bejárása már 1976. március 5-12. között elkezdődött. (Dr. Pályi Gyula). A csoport tagjai a területen 17 dolinát

Vizsgáltuk meg részletesen. Az eredményeket térképen is rögzítettük. A 2. ábra szerint röviden az alábbiakban foglaljuk össze a munka eredményeit:

A 3., 4., 7., 8., 11., 13., 17-es sz. dolinában nem találtunk barlangra mutató nyomokat, bár a 17. sz. dolina felszine erősen karsztosodott. A 2. sz. dolinában két helyen találtunk karsztosodott sziklákat, melyben többkijáratos borz- vagy rókalyuk található. Az 5., 6., 14. sz. dolinában egészen karsztosodott felszint találtunk. Az 5. sz. dolinában É-i oldalon meredek letörést, a 6. sz. dolinában hajdani csemetekert nyomait, a 14. sz. dolinában K-en és Ny-on szemben álló sziklacsoportot figyeltünk meg, de barlangot nem találtunk. A 9. sz. dolinában É-i oldalon van karsztosodás, a 10. sz. dolinában a Ny-i oldalon két helyen van sziklás felszín, egyikben esetleg bontható repedés is található. A 12. sz. dolina a tábor mögötti lapos dolina volt, amelynek karsztosodását érdemes lenne furásokkal tisztázni. A 15. sz. dolina elliptikus alakját szemben álló szirtek okozzák. A 16. sz. dolina pereme a lejtő mentén helyezkedik el, D-i partja alig pár m magas, ahol friss kőbontás nyoma található, amely valószínűleg mészégető hely volt. Végül az 1. sz. dolina újravizsgálendő, mert a bejárás során nem lett kellő részletességgel átnézve.

Megkezdtük a terület földtani viszonyainak reambulását is helyszíni rétegmérésekkel és légifotó adatok alkalmazásával. A feldolgozás folyamatban van, ezért az eredményekről csak később fogunk hírt adni.

Maucha László